

Ledernes vurderinger om konjunktur 2. halvår 2011

April 2011

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	1
2. Resume	1
3. Konjunkturvurdering	2
4. Hvad gjorde virksomhederne konkret det foregående halve år og hvad forventer de det næste halvår	6
5. Rekrutteringssituationen	8
6. Forretningsklima	9
7. Om undersøgelsen	10

1. Indledning

Lederne undersøger løbende ledernes forventninger til beskæftigelse, eksport og økonomiske resultater på deres egen virksomhed. Vi søger at sætte fokus på, hvilke tiltag der iværksættes i virksomhederne i den aktuelle økonomiske situation.

2. Resume

Lederne oplyser om fremgang for virksomhederne det sidste halve år og forventning om yderligere forbedringer i det næste halvår.

Samtidig peger de på problemer med høje lønomkostninger og begyndende problemer med rekruttering.

Ledernes forventninger til udviklingen på deres virksomhed det næste halve år ligger noget over niveauet for et halvt år siden, med en samlet fremgang i den sammensatte konjunkturindikator fra indeks 33 i november 2010 til indeks 41 i april 2011.

De positive forventninger knytter sig især til forventning om stigning i omsætning, overskud og eksport, mens forventningerne til stigning i beskæftigelsen ligger på et væsentligt lavere niveau.

På beskæftigelsesområdet forventer hovedparten af lederne at gå ind til en periode med uændret beskæftigelse, både når det gælder antallet af ledere, øvrige funktionærer, faglærte og ufaglærte. 19 procent forventer stigning i beskæftigelsen og 12 procent forventer fald.

For første gang siden april 2008 er indekset for lederbeskæftigelse positivt. Andelen af virksomheder, der forventer stigning i antallet af ledere er altså større end andelen der forventer fald. 77 procent tror, at de går ind til et halvår med et uændret antal ledere, og kun 10 procent forventer, at det bliver nødvendigt at sige farvel til ledere.

Når lederne svarer på, hvilke konkrete tiltag der er gennemført det forløbne halvår og hvilke, der forventes i det kommende halvår, ser vi på samtlige parametre en forbedring i forhold til situationen for et halvt år siden. Det gælder både, når vi ser på, hvad virksomhederne har gennemført af tiltag i det forløbne halvår og når vi spørger om, hvad der er af planer for det kommende halve år. Der er ikke tale om meget store ændringer, alle ligger under 10 procentpoint, men til gengæld er der systematisk fremgang på alle de 13 parametre, der spørges om.

Der er færre virksomheder, som har benyttet eller planlægger at benytte arbejdsfordeling, ansættelsesstop, nedskæringer i medarbejderstab, udskydelse eller fravalg af planlagte investeringer, reducere i medarbejdergoderne eller mindske efteruddannelse til medarbejdere eller ledere i dag end i november 2011.

Samtidig er der flere virksomheder, som har eller planlægger at udvide medarbejderstaben, foretage flere investeringer end i foregående halvår, øge produktionen, tilbyde flere personalegoder samt øge efteruddannelsen af medarbejdere og ledere.

Hver sjette virksomhed, 17 procent, har i større eller mindre grad haft problemer med at rekruttere ledere indenfor det sidste halve år. 21 procent har haft tilsvarende problemer med at skaffe funktionærer og 13 procent med faglærte.

18 procent af virksomhederne forventer i større eller mindre grad at få problemer med at skaffe de ønskede funktionærer i det næste halvår, 15 procent forventer tilsvarende problemer med at rekruttere ledere og 11 procent med at rekruttere faglærte.

Lederne vurderer at det samlede aktuelle forretningsklima for deres virksomhed er bedre end for et halvt år siden. 24 procent vurderer at forretningsklimaet er godt, mod 18 procent i november 2010. 21 procent vurderer at det er dårligt mod 25 procent for et halvt år siden.

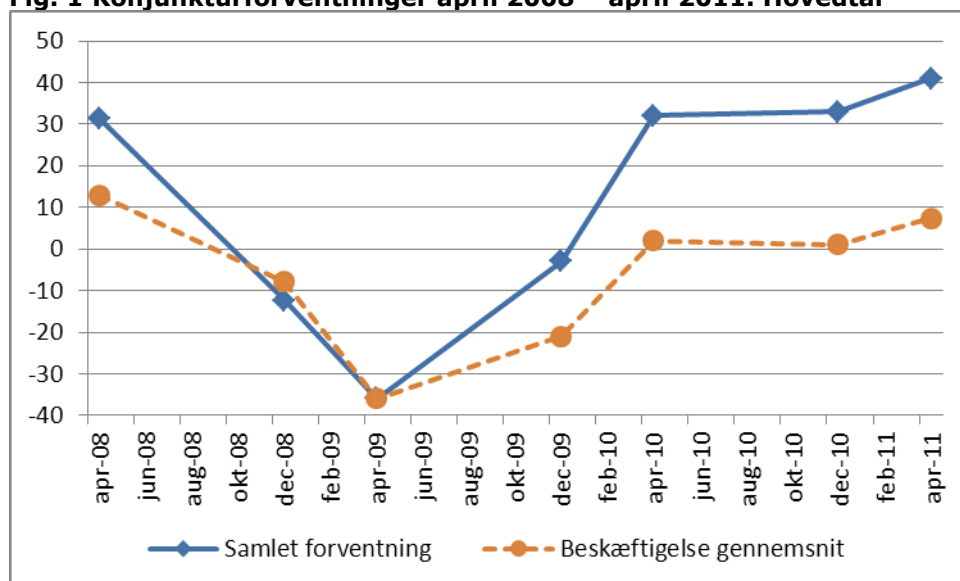
De høje danske lønomkostninger er den største barriere for at skabe vækst i virksomhederne. 34 procent af lederne peger på dette som en af de tre største barrierer, for at skabe vækst i deres virksomhed. Ringede afsætningsmuligheder og manglende kompetencer i virksomhederne er de to øvrige barrierer som lederne vurderer som de største væksthæmmende faktorer.

3. Konjunkturvurdering

Ledernes forventninger til udviklingen på deres virksomhed det næste halve år ligger noget over niveauet for et halvt år siden, med en samlet fremgang i den sammensatte konjunkturindikator fra indeks 33 i november 2010 til indeks 41 i april 2011.

De positive forventninger knytter sig især til forventning om stigning i omsætning, overskud og eksport, mens forventningerne til stigning i beskæftigelsen ligger på et væsentligt lavere niveau.

Fig. 1 Konjunkturforventninger april 2008 – april 2011. Hovedtal

På beskæftigelsesområdet forventer hovedparten af lederne at gå ind til en periode med uændret beskæftigelse, både når det gælder antallet af ledere, øvrige funktionærer, faglærte og ufaglærte. 19 procent forventer stigning i beskæftigelsen og 12 procent forventer fald.

For første gang siden april 2008 er indekset for lederbeskæftigelse positivt. Andelen af virksomheder der forventer stigning i antallet af ledere er altså større, end andelen der forventer fald. 77 procent tror, at de går ind til et halvår med et uændret antal ledere, og kun 10 procent forventer, at det bliver nødvendigt at sige farvel til ledere.

Også for de øvrige personalegrupper gælder det, at der er flere virksomheder, som forventer vækst end fald i beskæftigelsen. 26 procent af virksomhederne forventer en stigning i antallet af funktionærer, 21 procent for faglærte og 18 procent for antallet af ufaglærte, mens kun 11 procent forventer at ansætte flere ledere det kommende halve år.

Når det gælder forventningerne til omsætning og overskud, er forventninger til vækst øget seks til ti point i forhold til for et halvt år siden. Omkring 60 procent af lederne forventer, at omsætningen og overskuddet stiger det kommende halvår, otte procent forventer faldende omsætning, og ti procent kalkulerer med dalende overskud.

De eksporterende virksomheder har en klar forventning om fremgang. 56 procent af disse forventer vækst i eksporten, 39 procent forventer uændret eksport og kun fem procent forventer fald i eksporten.

Tabel 1 Hvilke forventninger har du til det næste halve år på din virksomhed?

Indeks for forventning til konjunktur*

	April 2011	December 2010	April 2010	December 2009	April 2009
Samlet forventning**	41	33	32	-3	-36
Antal ledere	1	-3	-4	-20	-30
Øvrige funktionærer	12	5	2	-21	-39
Antal faglærte	11	4	6	-18	-33
Antal ufaglærte	5	-1	4	-26	-44
Beskæftigelse gennemsnit***	7	1	2	-21	-36
Omsætningen	55	44	43	2	-36
Overskuddet	51	43	38	-1	-35
Eksporten	51	45	44	8	-36

***Konjunkturindeks** er beregnet som differencen mellem andelen, der forventer stigning og andelen der forventer fald. Ved beregning af indeks er der, for at give ensartethed og sammenlignelighed, set bort fra svarene "Ved ikke" og "Ikke relevant". Derfor er tallene ikke identiske med dem, man får ved blot at trække "falder" fra "stiger" i tabel 1A.

** **Den Samlede forventning** er et simpelt gennemsnit af tallene for omsætning, overskud, eksport og beskæftigelsesgennemsnit.

*** **Gennemsnitstal for beskæftigelse** er et simpelt gennemsnit af tallene for beskæftigelse for de fire personalegrupper.

Tabel 1A indeholder de mere detaljerede tal, som danner baggrund for beregningen af de illustrative indeks i tabel 1. Det er interessant at bemærke, at 19 procent af virksomhederne svarer 'ikke relevant' vedrørende ufaglærte og 15 procent vedrørende faglærte. Så mange virksomheder har øjensynligt ikke faglærte, henholdsvis ufaglærte medarbejdere.

Tabel 1A Hvilke forventninger har du til det næste halve år på din virksomhed?

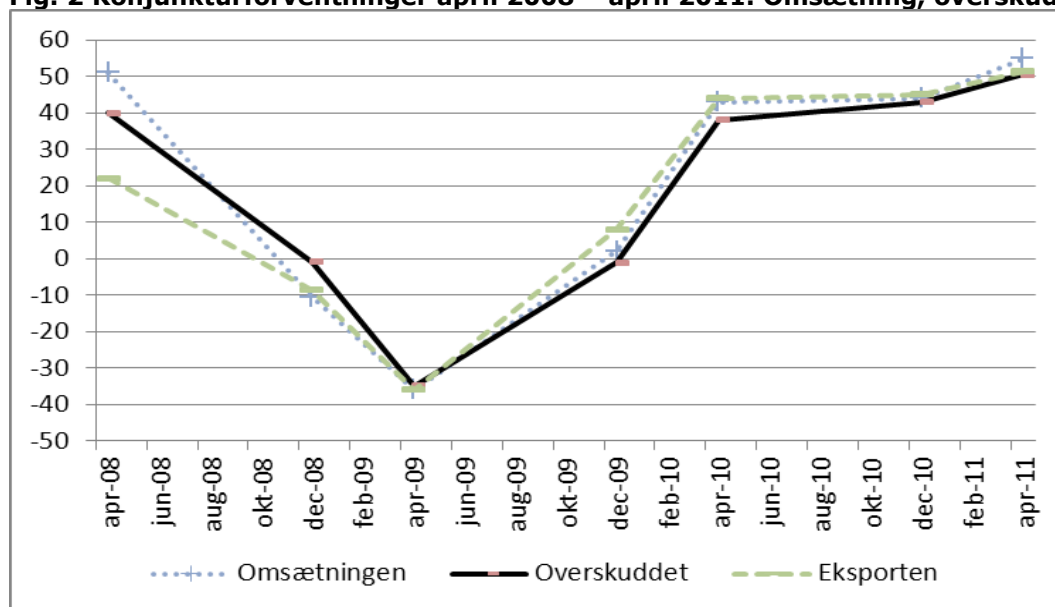
	Stiger	Omtrent uændret	Falder	Ved ikke	Ikke relevant	Total
Antal ledere	11%	77%	10%	1%	2%	100%
Øvrige funktionærer	26%	59%	13%	1%	2%	100%
Antal faglærte	21%	50%	11%	3%	15%	100%
Antal ufaglærte	18%	45%	14%	4%	19%	100%
Beskæftigelse gns.	19%	58%	12%	2%	9%	100%
Omsætningen	62%	27%	8%	2%	1%	100%
Overskuddet	58%	28%	10%	3%	2%	100%
Eksporten	28%	20%	2%	4%	46%	100%

*** **Gennemsnitstal for beskæftigelse** er et simpelt gennemsnit af tallene for beskæftigelse for de fire personalegrupper.

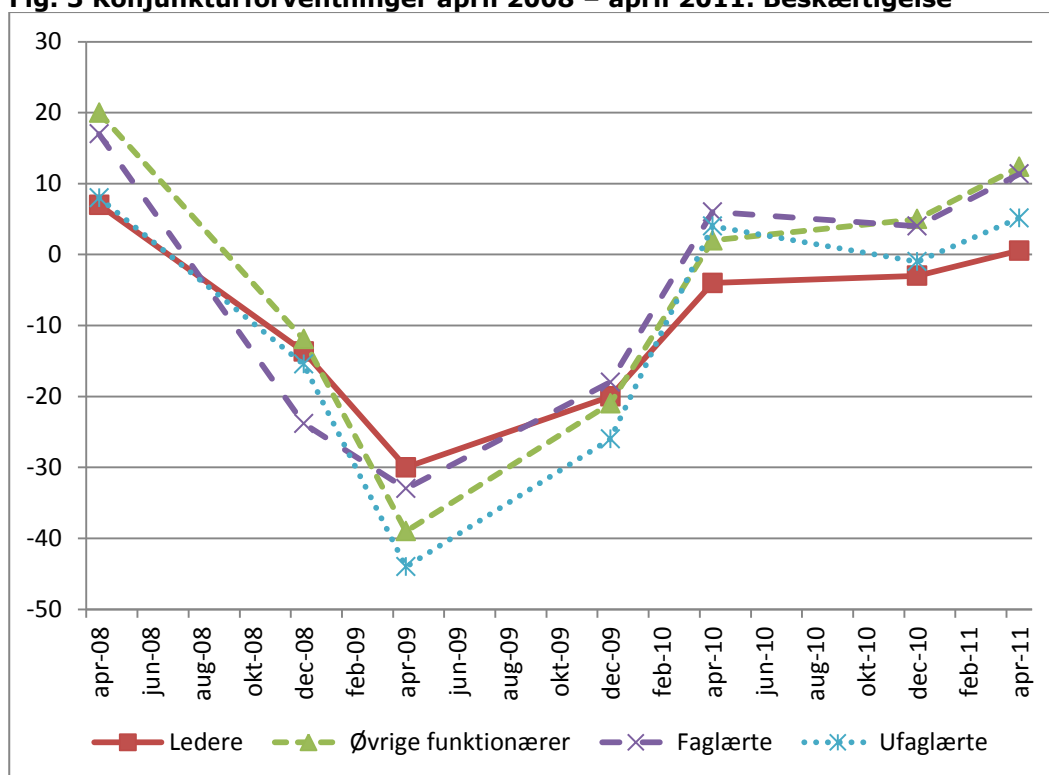
Udviklingen i konjunkturindeks april 2008 – december 2010

Nedenfor ses udviklingen i konjunkturindekset fra april 2008 til april 2011. Og der er klare tegn på, at virksomhederne stille og roligt er på vej ud af den økonomiske krise. Fra lavpunktet i april 2009, hvor virksomhedernes forventninger til fremtiden var dystre, stiger forventninger på samtlige områder frem til april 2010, hvorefter udviklingen stagnerede for så nu igen at stige behersket. Forventningerne i april 2011 ligger på alle enkeltområder et stykke over forventningerne i november 2010.

Fig. 2 Konjunkturforventninger april 2008 – april 2011. Omsætning, overskud, eksport

Fig. 3 Konjunkturforventninger april 2008 – april 2011. Beskæftigelse

Især bygge- og anlægsområdet har en positiv forventning til beskæftigelsen det kommende halvår, mens de øvrige brancher kun forventer mindre vækst. De forskellige brancher har en ret ensartet positiv forventning til kraftig fremgang for både omsætning, overskud og eksport.

Tabel 1B Hvilke forventninger har du til det næste halve år på din virksomhed? Opdelt på brancher – Indeks

	Total	Industri	Bygge- og anlæg	Handel	Transport og rejse	Service	Andre brancher
Samlet forventning	41	45	40	40	38	33	39
Antallet af ledere	1	2	5	-1	-2	-3	3
Antallet af øvrige funktionærer	12	14	21	2	11	16	11
Antallet af faglærte	11	11	38	4	-2	8	13
Antallet af ufaglærte	5	6	31	-2	0	1	2
Beskæftigelse gennemsnit	7	8	24	1	2	5	7
Omsætningen	55	60	54	59	55	48	49
Overskuddet	51	55	40	56	53	47	44
Eksporten	51	56	43	43	43	31	55
Antal svar	1.490	541	121	221	101	272	234

Beregningsmetode: Se noterne til tabel 1.

4. Hvad gjorde virksomhederne konkret det foregående halve år og hvad forventer de det næste halvår

Når lederne svarer på, hvilke konkrete tiltag der er gennemført det forløbne halvår og hvilke, der forventes i det kommende halvår, ser vi på samtlige parametre en forbedring i forhold til situationen for et halvt år siden. Det gælder både, når vi ser på, hvad virksomhederne har gennemført af tiltag i det forløbne halvår og når vi spørger om, hvad der er af planer for det kommande halve år. Der er ikke tale om meget store ændringer, alle ligger under 10 procentpoint, men til gengæld er der systematisk fremgang på alle de 13 parametre, der spørges om.

Der er færre virksomheder, som har benyttet eller planlægger at benytte arbejdsfordeling, ansættelsesstop, nedskæringer i medarbejderstab, udskydelse eller fravalg af planlagte investeringer, reducere i medarbejdergodterne eller mindske efteruddannelse til medarbejdere eller ledere i dag end i november 2011.

Samtidig er der flere virksomheder, som har eller planlægger at udvide medarbejderstaben, foretage flere investeringer end i foregående halvår, øge produktionen, tilbyde flere personalegoder samt øge efteruddannelsen af medarbejdere og ledere.

Tabel 2 Har din virksomhed indenfor det seneste halve år anvendt følgende tiltag?

	Ja	Nej	Ved ikke/ Ikke relevant	Total	Ændring i fht. november 2011*
Arbejdsfordeling	13%	78%	9%	100%	-4%
Ansættelsesstop	30%	65%	5%	100%	-8%
Skåret ned i medarbejderstaben	46%	52%	2%	100%	-7%
Udvidet medarbejderstaben	41%	57%	2%	100%	7%
Udskudt eller fravalgt planlagte investeringer	42%	47%	11%	100%	-8%
Foretaget flere investeringer end sidste halvår	25%	64%	11%	100%	4%
Øget produktionen	43%	44%	13%	100%	6%
Reduceret personalegoderne	29%	67%	4%	100%	-4%
Tilbudt flere personalegoder	11%	85%	4%	100%	2%
Øget efteruddannelse til medarbejdere	26%	68%	5%	100%	1%
Mindsket efteruddannelse til medarbejdere	14%	79%	7%	100%	-3%
Øget efteruddannelse til ledere	24%	70%	7%	100%	2%
Mindsket efteruddannelse til ledere	12%	80%	8%	100%	-2%

* Der er optalt forskellen på antal procentpoint der svarer 'Ja' i de to undersøgelser, hvor der er spurgt om det samme. Det betyder eksempelvis, at der er fire procentpoint færre, der svarer ja vedrørende arbejdsfordeling i april 2011 end i november 2010.

Ledernes vurderinger af, hvad der skal ske det kommende halvår er på alle felter mere positivt end det var i november 2010.

Der er dog stadig en femtedel af virksomhederne, der forventer at have ansættelsesstop og 24 procent, der forventer at skære ned i medarbejderstaben det næste halvår.

43 procent forventer at udvide medarbejderstaben, 37 procent forventer at øge investeringerne og 58 procent forventer at øge produktionen. De tilsvarende tal var i november 2010 henholdsvis 38, 33 og 55 procent.

Tabel 2A Forventer du, at din virksomhed det næste halve år vil anvende følgende tiltag?

	Ja	Nej	Ved ikke/ Ikke rele- vant	Total	Ændring i fht. november 2011*
Arbejdsfordeling	10%	83%	7%	100%	-3%
Ansættelsesstop	20%	75%	5%	100%	-4%
Nedskæringer i medarbejdersta- ben	24%	72%	5%	100%	-2%
Udvidelse af medarbejderstaben	43%	52%	5%	100%	5%
Udskyde eller fravælge planlagte investeringer	23%	68%	10%	100%	-5%
Foretage flere investeringer end sidste halvår	37%	54%	9%	100%	4%
Øge produktionen	58%	30%	12%	100%	2%
Reducere personalegoderne	11%	82%	7%	100%	-3%
Tilbyde flere personalegoder	11%	80%	9%	100%	1%
Mere efteruddannelse til medar- bejdere	32%	61%	7%	100%	0%
Mindre efteruddannelse til med- arbejdere	8%	84%	7%	100%	-2%
Mere efteruddannelse til ledere	31%	61%	8%	100%	1%
Mindre efteruddannelse til ledere	8%	84%	8%	100%	-1%

*Beregningsmetode: Se noterne til tabel 2.

5. Rekrutteringssituationen

Hver sjette virksomhed, 17 procent, har i større eller mindre grad haft problemer med at rekruttere ledere indenfor det sidste halve år. 21 procent har haft tilsvarende problemer med at skaffe funktionærer og 13 procent med faglærte.

Omkring halvdelen af virksomhederne har ikke haft problemer med at rekruttere. Samtidig har en stor gruppe virksomheder ikke rekrutteret medarbejdere det sidste halve år.

Tabel 3 Har din virksomhed det sidste halvår oplevet problemer med at rekruttere arbejdskraft?

	Ja, det har generelt været vanskeligt	Ja, i en del tilfælde	Ja, men kun i helt særlige tilfælde	Nej	Har ikke rekrutteret sidste halvår	Total
Ledere	3%	6%	8%	46%	37%	100%
Øvrige funktionærer	3%	8%	10%	53%	26%	100%
Faglærte	2%	5%	6%	49%	37%	100%
Ufaglærte	0%	1%	3%	54%	41%	100%
Udenlandsk	0%	1%	2%	31%	65%	100%
Gennemsnit	2%	4%	6%	47%	41%	100%

18 procent af virksomhederne forventer i større eller mindre grad at få problemer med at skaffe de ønskede funktionærer i det næste halvår og 15 procent forventer tilsvarende problemer med at rekruttere ledere og 11 procent med at rekruttere faglærte.

Tabel 3A Forventer du problemer med at rekruttere arbejdskraft til din virksomhed 2. halvår 2011?

	Ja, det har generelt været vanskeligt	Ja, i en del tilfælde	Ja, men kun i helt særlige tilfælde	Nej	Har ikke rekrutteret sidste halvår	Total
Ledere	2%	5%	8%	48%	37%	100%
Øvrige funktionærer	2%	7%	9%	54%	28%	100%
Faglærte	1%	3%	6%	53%	36%	100%
Ufaglærte	0%	2%	3%	55%	41%	100%
Udenlandsk	0%	1%	3%	25%	71%	100%
Gennemsnit	1%	4%	6%	47%	43%	100%

6. Forretningsklima

Lederne vurderer at det samlede aktuelle forretningsklima for deres virksomhed er bedre end for et halvt år siden. 24 procent vurderer at forretningsklimaet er godt, mod 18 procent i november 2010. 21 procent vurderer at det er dårligt mod 25 procent for et halvt år siden.

Tabel 4 Hvordan vil du vurdere det aktuelle forretningsklima for din virksomhed?

	April 2011	November 2010
Dårligt	21%	25%
Tilfredsstillende	55%	56%
Godt	24%	18%
Total	100%	100%

De høje danske lønomkostninger er den største barriere for at skabe vækst i virksomhederne. 34 procent af lederne peger på dette som en af de tre største barrierer, for at skabe vækst i deres virksomhed. Ringe afsætningsmuligheder og manglende kompetencer i virksomhederne er de to øvrige barrierer som lederne vurderer som de største væksthæmmende faktorer.

Tabel 5 Hvad er de største barrierer for at skabe vækst på din virksomhed?

(sæt max tre krydser)

	Andel respondenter der svarer dette
For høje lønomkostninger	34%
Ringe afsætningsmuligheder	32%
Manglende kompetencer i virksomheden	25%
Egne mål og ambitioner med virksomheden	19%
Skatter og afgifter	16%
Manglende adgang til nødvendig kapital	15%
Mangel på kvalificeret arbejdskraft	12%
Samarbejde med det offentlige	10%
Manglende adgang til teknologi	7%
Manglende muligheder for rådgivning eller sparing	5%
Ingen barrierer	16%
Andet, skriv venligst	17%

Sorteret så de barrierer flest peger på står øverst

Virksomhederne planlægger en lang række ændringer, hvoraf den hyppigste er at introducere nye produkter.

Tablet 6 Planlægger din virksomhed at gennemføre nogen af nedenstående strategiske ændringer det kommende halve år?

(sæt max tre krydser)

	Andel respondenter der svarer dette
Introducere nye produkter	34%
Indgå nye samarbejder	29%
Gå ind på nye markeder	25%
Introducere nye processer	25%
Ny organisationsstruktur	25%
Introducere nye services	21%
Investere i ny teknologi	21%
Opstart af nye aktiviteter i udlandet	17%
Outsourcing til udlandet	12%
Opstart af nye aktiviteter i Danmark	12%
Andet, skriv venligst	1%

Sorteret så de ændringer flest peger på står øverst

7. Om undersøgelsen

Undersøgelsen er gennemført i perioden 5.-11. april 2011 og baserer sig på svar fra 1.490 privatansatte medlemmer af Ledernes spørgepanel.

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til Analysechef Kim Møller Laursen, kml@lederne.dk eller Senior Analytiker Peter Lyngse, ply@lederne.dk, 32 83 32 83

I tabeller med procentangivelser kan det ske, at summen angives til 100 %, mens en simpel sammentælling af tallene giver 1 – 2 point højere eller lavere. Det er ikke udtryk for en fejl, men skyldes at procentangivelsen er afrundet.